

Program nauczania

WOKALISTYKA JAZZOWA

Państwowa Szkoła Muzyczna I i II st.
im. M. Karłowicza
w Katowicach

mgr Marcelina Gawron

Etap edukacyjny: Państwowa Szkoła Muzyczna II stopnia, klasy I-IV

Specjalność: Wokalistyka jazzowa

nazwa zajęć edukacyjnych: śpiew jazzowy

Autor: mgr Marcelina Gawron

Zgodne z podstawą programową:

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 sierpnia 2019 r.
w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego (DZ. U. z 2019 r., poz.
1637).

Katowice 2020

Wstęp

Program przeznaczony jest do realizacji w klasie śpiewu jazzowego zgodnie z wymaganiami programowymi Ministra Kultury.

Lekcje odbywają się indywidualnie by umożliwić dostosowanie metod do specyfiki ucznia: uzdolnień, rodzaju głosu i stopnia zaawansowania.

Plan bierze pod uwagę rozwijanie techniki wokalne uczenia, świadomości muzycznej, interpretacji tekstu oraz przygotowuje młodych wykonawców do występów na scenie wykorzystując środki wykonawcze wykonawcze, charakterystyczne dla muzyki jazzowej.

Spis treści

Wstęp

1. Cele edukacyjne

1.1 Cele kształcenia – wymagania ogólne

1.2 Cele kształcenia – szczegółowe efekty kształcenia

2. Materiał nauczania

2.1 Treść nauczania i kryteria ocenia

2.2 Formy sprawdzania osiągnięć ucznia

2.3 Opis osiągnięć ucznia na zakończenie etapu edukacyjnego

3. Komentarz

3.1 Ogólna koncepcja programu – wskazówki metodyczne

3.2 Opis warunków niezbędnych do realizacji programu nauczania

3.3 Podstawa prawna

1. Cele edukacyjne

1.1 Cele kształcenia – wymagania ogólne

1. Kształcenie umiejętności wokalnych

Uczeń kształci umiejętności prawidłowego posługiwania się aparatem głosowym. (s. 6,7)

2. Kształcenie umiejętności improwizacji i interpretacji utworów muzycznych

Uczeń zdobywa umiejętności improwizacji głosem oraz interpretacji utworów muzycznych w oparciu o cechy charakterystyczne dla muzyki jazzowej. (s. 6,7,8)

3. Zdobywanie wiedzy z historii i literatury muzycznej, z uwzględnieniem muzyki jazzowej

Uczeń poznaje historię i literaturę muzyczną, ze szczególnym uwzględnieniem muzyki jazzowej, wokalistyki jazzowej, głównych jej nurtów, stylów oraz przedstawicieli muzyki jazzowej. (s.6)

4. Umiejętność czytania zapisu nutowego, specyficznego dla muzyki jazzowej

Uczeń czyta nuty a vista, improwizuje głosem i wykonuje utwory, z uwzględnieniem oznaczeń wykonawczych, stosowanych w muzyce jazzowej. (s.8)

5. Umiejętność pracy w zespole jazzowym

Uczeń poznaje zasady wykonawstwa zespołowego oraz artystyczne i społeczne uwarunkowania. (s.9)

1.2 Cele kształcenia – wymagania szczegółowe

1.Kształcenie umiejętności wokalnych

Uczeń:

- 1) zna budowę aparatu głosowego;
- 2) artykułuje dźwięk, posługując się prawidłową emisją głosu
- 3) poprawnie wykonuje różnorodne stylistycznie utwory jazzowe.

5

2. Kształcenie umiejętności improwizacji i interpretacji utworów muzycznych

Uczeń:

- 1) zna i rozróżnia najważniejsze style i formy w muzyce jazzowej;
- 2) śpiewa w różnych stylistykach jazzowych, wykorzystując charakterystyczne dla nich środki wyrazowe, takie jak: brzmienie, melodyka, artykulacja, dynamika, frazowanie, podziały rytmiczne
- 4) improwizuje techniką scat lub tekstem utworu, świadomie stosując skale, progresje i kadencje harmoniczne, wykorzystywane w muzyce jazzowej
- 5) słucha muzyki analitycznie, rozpoznaje i zapisuje poszczególne elementy utworu muzycznego oraz wykorzystuje je w rozwoju własnego języka artystycznego

3. Zdobywanie wiedzy z historii i literatury muzycznej, z uwzględnieniem muzyki jazzowej

Uczeń:

- 1) zna historię muzyki, ze szczególnym uwzględnieniem jazzu, jego głównych nurtów, stylów i przedstawicieli;
- 2) zna najważniejsze nagrania muzyki jazzowej, w szczególności wokalistów jazzowych;
- 3) zna i rozpoznaje standardy jazzowe.

s

4. Kształcenie umiejętności czytania zapisu nutowego, specyficznego dla muzyki jazzowej

Uczeń:

- 1) podejmuje próby czytania nut głosem a vista z uwzględnieniem stylów i pulsacji występujących w muzyce jazzowej;
- 2) improwizuje głosem na podstawie funkcji harmonicznnych
- 3) odczytuje oznaczenia wykonawcze, charakterystyczne dla muzyki jazzowej.

5. Umiejętność pracy w zespole jazzowym

Uczeń:

- 1) współpracuje i nawiązuje dobre relacje z kolegami w zespołach o różnych składach wykonawczych;
- 2) układa program występu artystycznego.

2. Materiał nauczania

2.1 Treści Nauczania

Pierwszy rok nauczania

W pierwszym roku nauczania należy zaznajomić z budową aparatu głosowego, wyjaśnić poszczególne jego elementy i zasady ich działania. Na tym etapie warto wyjaśnić w jaki optymalny sposób posługiwać się aparatem gry i jak uniknąć niepotrzebnych spięć.

Ponadto, w pierwszym roku nauczania należy ucznia wprowadzić w ogólne zagadnienia związane z muzyką jazzową. W tym celu można się posłużyć słownym opisem, nagraniami audio definiujących poszczególne style, a także własną prezentacją. Należy ucznia także zapoznać z nazwiskami artystów, którzy zajmują ważne miejsce w historii jazzu. Warto polecić uczniowi, by zanotował imiona i nazwiska w celu zaznajomienia się z ich twórczością.

W pierwszym roku nauki uczeń poznaje podstawowe skale: bluesową i pentatoniczną. Poznaje je przy pomocy ćwiczeń z różną konfiguracją materiału, mających na celu przyswojenie materiału skal oraz ich kolorystykę. Warto pamiętać, iż improwizacja opiera się również na wykonywaniu modyfikacji danego tematu muzycznego i implikować pracę na temacie bądź pracę motywiczną na frazach skali pentatonicznej bądź bluesowej.

I rok I półrocze -

- utwór w języku polskim
- utwór w języku obcojęzycznym
- Skala pentatoniczna dur, moll
- wybrane standardy jazzowe * (w tym jeden temat jako transkrypcja tematu wykonanego przez uznanego wykonawcę jazzowego, po konsultacji z pedagogiem prowadzącym)
- utwór dowolny

*Proponowane tytuły w liście poniżej

I rok II półrocze – wymagania na egzamin końcoworoczny:

- utwór w języku polskim
- utwór w języku obcojęzycznym
- skala bluesowa
- wybrane standardy jazzowe (w tym jeden temat jako transkrypcja tematu wykonanego przez uznanego wykonawcę jazzowego, po konsultacji z pedagogiem prowadzącym)
- utwór dowolny

Drugi rok nauczania

W drugim roku nauczania następuje kontynuacja pracy nad eliminacją zbędnych napięć mięśniowych w aparacie głosowym, praca nad postawą śpiewaczą, utrwalanie prawidłowych zachowań, praca nad artykulacją, elastycznością aparatu fonacyjnego i oddechowego

Praca nad środkami wyrazu tj. artykulacja, dynamika, frazowanie i ich użycie w stylistykach muzyki jazzowej; swing, bossa nova.

Uczeń poznaje skalę miksolidyjską i dorycką. Potrafi dostosować wybór skal do akordów zapisu specyficznego dla muzyki jazzowej.

W drugim roku nauczania uczeń podejmuje próby improwizacji po formie bluesa.

Ćwiczenia improwizacji mogą przybierać formę powtarzania fraz po demonstracji nauczyciela, fragmentów nagrań a także zapisu nutowego poleconych poniżej publikacji.

Sugeruje się implikowanie ciężenia przy użyciu metronomu podkreślającego słabe części taktu - 2 i 4, realizację motywów w różnych częściach taktów itp dla uplastycznienia feelingu.

Wymagania egzaminacyjne:

II rok I półrocze

- skala jońska
- skala pentatoniczna dur i moll
- skala bluesowa
- utwór dowolny
- transkrypcja nagrania jazzowego

II rok II półrocze

- skala miksolidyjska
- skale pentatoniczne
- skala bluesowa
- utwór w języku polskim
- utwór dowolny
- transkrypcja nagrania jazzowego lub jej fragment

Trzeci rok nauczania

Uczeń nabywa i zgłębia umiejętności w zakresie stosowania właściwych środków w konkretnej stylistyce muzyki jazzowej, konkretnych podziałów rytmicznych. Zaleca się zwrócenie uwagi na odpowiednie frazowanie, dobór sylab przy technice improwizacji. Uczeń ćwiczy stosowanie wcześniej poznanych skal w kontekście kadencji II-V-I.

Ważnym elementem jest praca nad prezentacją odmiennych stylów.

Wymagania egzaminacyjne:

III rok I półrocze

- skala alterowana
- utwór w języku polskim
- utwór dowolny
- transkrypcja nagrania jazzowego lub jej fragment

III rok II półrocze

- skala półton - cały ton
- utwór w języku polskim
- utwór dowolny
- transkrypcja nagrania jazzowego lub jej fragment

Czwarty rok nauczania

Czwarty rok nauki jest podsumowaniem poprzednich lat, a więc w tym czasie istotne jest zestawienie wszystkich elementów jakie do tej pory były przetwarzane w procesie nauczania.

IV ROK - PODSUMOWANIE

Konstruowanie recitalu dyplomowego oraz egzaminu dopuszczającego do dyplomu. Egzamin ten oparty na materiale z 4 poprzednich lat.

Sugeruje się zróżnicowany charakter utworów pod względem stylistycznym:

- Ballada jazzowa
- Utwór w konwencji muzyki swingowej
- Utwór oparty na podziałach ósemkowych (funk, bossa nova, samba, ballada popowa)
- Utwór z polskim tekstem w dowolnej stylistyce

W jednym z utworów powinien znaleźć się fragment zrealizowany techniką scat (wokaliza, improwizacja, transkrypcja) Program może również zawierać dwa utwory

wchodzące w skład programu dyplomowego.

Lista proponowanych standardów:

I rok I półrocze:

I'm beginning to see the light

Satin doll

Autumn Leaves

Summertime

Blue Monk

Lover Man

I rok II półrocze:

In a mellow tone

All of me

Exactly like you

Hello Dolly

There will never be another you

Someday my price will come

II rok I półrocze:

Now's The Time
Don't Get Around Much Anymore
My Romance
There Is No Greater Love
Speak Low
Body and soul

10

II rok II półrocze:

Four
Misty
Gentle rain
Straight No Chaser
Round Midnight
Honeysuckle rose

III rok I półrocze

I got Rhythm
Mr. P. C.
There is o grater love
Corcovado
Darn that dream

III rok II półrocze

The Girl From Ipanema
Just Friends
You'd Be So Nice to Come Home
What's this thing called love
One Note Samba

Nauczyciel może wybrać standardy jazzowe spoza listy, jeśli ich walory edukacyjne będą odpowiadać kompozycjom z listy standardów.

Rekomendowane pozycje z standardami jazzowymi:

- New Real Book (vol. 1-3)
- Colorado Book
- Realbook (vol 1-3)
- Jamey Aabersold (vol 1-105)

Rekomendowane pozycje z materiałami dydaktycznymi:

- Mark Levine – *The Jazz Theory Book*
- Hal Crook „*How to improvise*”
- Bogdan Hołownia – *O Harmonii Jazzowej, Zapiski z Szuflady*
- W. Olszewski „*Podstawy harmonii we współczesnej muzyce jazzowej i rozrywkowej*”
- H. Sobierajska „*Uczymy się śpiewać*”
- Aneta Łastik „*Poznaj swój głos*”
- Seth Riggs „*Singing for the stars*”
- Bob Stoloff „*Scat Singing*”

Utwory egzaminacyjne uczeń może wykonywać przy akompaniamencie pianisty - akompaniatora.

Komisja może poprosić o zaprezentowanie tylko części przygotowanego programu podczas egzaminu.

2.2 Formy sprawdzania osiągnięć ucznia

Formy sprawdzania osiągnięć ucznia:

- co pół roku odbywają się egzaminy.

Uczniowie prezentują programy, które są oceniane komisją egzaminacyjną.

- pod koniec pierwszego półrocza odbywa się przesłuchanie - ocena z przesłuchania wpływa na ocenę śródroczną oraz końcową

- praca na zajęciach - oceny śródroczne i cząstkowe są notowane w dzienniku przez pedagoga

- publiczne występy uczniów

- udział uczniów w koncertach i wydarzeniach artystycznych Szkoły oraz w popisach klasowych i sekcyjnych,

- udział wyróżniających się uczniów w lokalnych, ogólnopolskich oraz międzynarodowych konkursach

System oceniania reguluje wewnętrzny Statut oraz stosowne rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Uczniowie i rodzice powinni być informowani o kryteriach oceniania oraz wymaganiach edukacyjnych. Uczniowie są oceniani zarówno podczas egzaminów i przesłuchań, jak i podczas zajęć.

Na ocenę nauczyciela podczas zajęć wpływają:

- pracowitość i sumienność

- przygotowanie do zajęć

- zainteresowanie muzyką, jak i innymi formami sztuki

- szybkość przyswajania nowego materiału

- stopień realizacji wymagań sekcji dla danej klasy

- umiejętność samodzielnego korygowania błędów, autokorekcji

- umiejętność improwizacji w stopniu adekwatnym do zrealizowanego programu

Na ocenę komisji podczas egzaminów składają się:

- walory artystyczne dzieła

- poczucie *swingu*, charakterystycznego dla jazzu rytmu i czasu
- swoboda wykonawcza
- umiejętność zainteresowania słuchacza, walory estradowe
- opanowanie sceniczne
- stopień trudności wykonywanego programu -
- jakość brzmienia
- wyczucie rytmiczne
- spójność elementów dzieła
- warsztat wykonawczy, technika
- prezentacja własnej osobowości muzycznej
- w przypadku gry zespołowej – korelacja z innymi artystami
- interpretacja dzieła w kontekście prezentowanego stylu

Należy zaznaczyć, że istotnym czynnikiem kształtującym ocenę jest postępowanie ucznia. Ocena nie może opierać się wyłącznie o zdolności ucznia prezentowane podczas egzaminów.

2.3 Opis osiągnięć ucznia na zakończenie etapu edukacyjnego

Uczeń:

- zna budowę aparatu głosowego i jego oddziaływanie.
- interpretuje utwory muzyczne w sposób zgodny z kanonami stylistyki jazzowej;
- Posiada umiejętność frazowania i operowania głosem w różnej dynamice, artykulacji
- samodzielnie wyszukuje, selekcjonuje i dokonuje oceny informacji potrzebnych do realizacji przedmiotów artystycznych, z wykorzystaniem technik informacyjnych i komunikacyjnych;
- potrafi opanować pamięciowo utwory ze swojego repertuaru;
- publicznie prezentuje przygotowany program artystyczny.
- Posiada świadomość artystyczną i potrzebę ciągłego rozwoju

3. Komentarz

3.1 Ogólna koncepcja programu – wskazówki metodyczne

Niniejszy program skonstruowany został na potrzeby pedagogiczne związane z nauką śpiewu w klasie wokalistyki jazzowej w szkole muzycznej II stopnia w cyklu 4-letnim.

Zapoznając ucznia z poszczególnymi elementami techniki wokalne, nauczyciel korzysta również z literatury muzycznej z zakresu stylistyk charakterystycznych dla jazzu, kształtując wrażliwość i muzykalność odpowiadającą temu gatunkowi muzycznemu.

Kluczowym elementem w cyklu kształcenia jest interpretacja utworów, w tym nauka standardów jazzowych. Jazz opiera się w dużej mierze na improwizacji, która powinna być budowana na fundamentach wiedzy teoretycznej.

Należy jednak pamiętać, iż w wielu przypadkach jest to proces indywidualny. Istotnym jest znalezienie złotego środka pomiędzy ścisłymi zasadami i teorią, którą uczniowie powinni osiąść a naturalnością i swobodą wypowiedzi bez której jazz nie byłby jazzem.

Ważne jest również rozbudzenie świadomości społecznej, że kultura i sztuka to przyszłość naszego narodu, a muzyka ma tu do odegrania szczególnie doniosłą rolę.

W programie znajdują się: cele kształcenia, treści nauczania, formy sprawdzania osiągnięć ucznia, repertuar do realizacji oraz wymogi na przesłuchania egzaminacyjne. Program został sporządzony w oparciu o aktualną podstawę prawną.

3.2 Opis warunków niezbędnych do realizacji programu nauczania

Niezbędne warunki do podjęcia realizacji niniejszego programu:

- sala z dobrymi parametrami akustycznymi
- pianino lub fortepian
- system audio do odtwarzania muzyki (np. większy głośnik BT)

3.3 Podstawa prawna

1. *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 sierpnia 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego* (Dz. U. z 2019 r., poz. 1637).
2. *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 6 czerwca 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania w publicznych szkołach i placówkach artystycznych* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1247).
3. *Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r. (tekst jedn. Dz. U. z 2019 r. poz. 1481 z późniejszymi zmianami)*.
4. *Ustawa Prawo oświatowe z dnia 14 grudnia 2016 r opublikowana: Dz. U. z 2019 r. poz. (1148, 1078, 1287, 1680 i 1681)*
5. 15